

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

יציאה בסוגי שמירה שונים, ובקולר

(נ"א ב') **משנה:** במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה? יוצא הגמל באפסר (חלק מהריתמה). ונאקה (גמל חד דבשתי²) בחטם (זמם מברזל). ולובדקים (חמור מלוב³) בפרומביא (רסן ברזל). וסוס בשיר (קולר סביב צווארו, וטבעת קבועה בו, שבה מכניסים רצועה להנהיגו). וכל בעלי השיר (חיות קטנות שנותנים שיר בצווארם לנוי) יוצאין בשיר, ונמשכין בשיר.

(המשך **משנה:**) (דין נוסף בעניין קולר בהמה): ומזין עליהן (מי חטאת, כמו שהם בצוואר הבהמה, אם נטמאו במת), וטובלן במקומן (מכניסים הבהמה למים להטביל השיר, בלא להסירו).

אמר רב יהודה אמר שמואל: מחליפין לפני רבי: של זו בזו, מהו? נאקה באפסר לא תיבעי לך, כיון דלא מינטרא ביה משאוי הוא. כי תיבעי לך גמל בחטם, מאי; כיון דסגי ליה באפסר משאוי הוא. או דילמא נטירותא יתירתא לא אמרינן משאוי הוא?

ומסיק, כתנאי, וחנניה סבר (בברייתא) כל נטירותא יתירתא לא אמרינן משאוי הוא. אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל: הלכה כחנניה.

(נ"ב א') **תנא** דבי מנשיא: עז שחקק לה בין קרניה (חור), יוצאה באפסר (שתחבו בחור) בשבת (אבל בקשירה בעלמא לא, שמא ישלף מראשה, ויבוא להוליכו ד"א ברשות הרבים).

בעי רב יוסף: תחב לה בזקנה מהו? כיון דאי מנתח לה כאיב לה, לא אתיא לנתוחה, או דילמא: זימנין דרפי ונפיל, ואתי לאתויי ארבע אמות ברשות הרבים? תיקו.

תנן התם (לקמן בפרקין, נ"ד ב'): ולא (יוצאה פרה) ברצועה שבין קרניה. פליגי בה רב ושמואל: (1) רב אמר: בין לנוי, בין לשמר אסור (כי פרה נשמרת גם בלי אחיזה, אלא מוליכה לפניו. ושמירה יתירה נחשבת משאוי). (2) ושמואל אמר: לנוי אסור, ולשמר מותר (ששמירה יתירה אינה נחשבת משאוי, כחנניה).

מיתבי: קשרה בעליה (לפרה אדומה) במוסרה (אפסר), כשרה. ואי סלקא דעתך משאוי הוא, "אֲשֶׁר לֹא עָלָה עֲלֶיהָ עַל" אמר רחמנא!⁴

אמר אביי: במוליכה מעיר לעיר⁵. רבא אמר: שאני פרה (אדומה) דדמיה יקרין. רבינא אמר: במורדת.

(שנינו במשנה: יוצאין בשיר ונמשכין בשיר) (ומברר) מאי יוצאין ומאי נמשכין?

(4) אמר רב הונא: או יוצאין כרוכין (כשהרצועה סביב צווארם, ואינה לצורך משיכתה אלא לנוי, ואינו אוחזה בה), או

1. לפי שהאדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת, ומידי דמינטרא ביה בהמה הוי תכשיט ואורחא, ולא הוי משוי, ומידי דלא מינטרא ביה הוי משוי. רש"י.
2. ע"פ לעזי רש"י.
3. והוא ממוצע בין חמור פרא לחמור ביתי. פיה"מ לרמב"ם.
4. במדבר, פרשת חוקת, יט, ב.
5. וסתם פרה פונה למקום מרבץ שלה, וצריך לאוחזה כשמוליכה לעיר אחרת, ולא נטירותא יתירתא הוא, אלא אורחא היא. רש"י.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

נמשכין (שמושכה ברצועה הקבועה בטבעת השיר).

(2) ושמואל אמר: יוצאין נמשכין (ברצועה), ואין יוצאין כרוכין.

שיטות הראשונים

נטירותא יתירתא: הגאונים, רבינו חננאל, רי"ף, רמב"ם, ראבי"ה, ורא"ש, פסקו הלכה כרב, דנטירותא יתירתא הוי משוי, ואסור. ודעת **הראב"ד והרשב"א** שהלכה כשמואל שפסק כחנניה, דכל נטירותא יתירתא לא אמרינן משוי הוא. והשו"ע⁶ פסק כהרי"ף וסיעתו.

הגדרת נטירותא יתירתא: כתב **רבינו ירוחם** דוקא שתהא שמירה גדולה. שאם היה דבר שיש בו שמירה בינונית, אפילו שהיתה נשמרת בדבר מועט מזה, מותר. וכן כתבו **סמ"ג והתרומה** דאין יכול לכיין השמירה ולצמצם שלא להוסיף מעט⁷. וכן דעת **תוספות ורא"ש**⁸. וכן פסק **השו"ע**⁹.

חקק בין קרניה, תחב בזקנה: תחב בזקנה, בעיא דלא איפשיטא. **והרמב"ם** פסק לחומרא. ועוד פסק, שאם חקק בקרניה, יוצאה באפסור הקשור בחקק. כדתנא דבי מנשיא. **והרי"ף ורא"ש** השמיטו דינים אלו, וכן **השו"ע**¹⁰.

שאני פרה דדמיה יקרין: כתב **הרשב"א**, כלומר ודרכן של בעלים לשמרה שמירה מעולה כזו אף בחול; וכיון דבחול דרכה בכך, אף בשבת אינו משוי. ומינה שמעינן לסוס ופרד בזמן הזה, דכיון דדרכן לצאת בחול בפרומביא, אפילו בשבת אינו משוי, ואפילו לרב. וכן כתב **ראבי"ה**¹¹.

מאי יוצאין ומאי נמשכין: למסקנה נחלקו רב הונא ושמואל אם יוצאין כרוכין (ראה להלן ביאורו); רב הונא מתיר ושמואל אוסר. **הרי"ף הרא"ש** ועוד, פוסקים כרב הונא, שיוצאים כרוכים ויוצאים נמשכים. **והרמב"ם** אינו מזכיר דין זה.

יציאת בהמה ברצועה לנוי, וברצועה רפויה: שנינו במשנה שפרה יוצאה ברצועה שבין קרניה. ואמרינן בגמרא דבין לרב בין לשמואל, לנוי אסור. וכן תניא לקמן (נ"ג א) דלא יצא הסוס בזהורית שבין עיניו (לנוי). שיטת **תוספות ורבינו ירוחם**, שדבר המשמש רק לנוי, לעולם אסור. ורק אם משמש גם לשמירה, מותר¹². ושיטת **רש"י ור"ן** שנוי שדרך הבהמה לצאת בו בחול נחשב מלבוש¹³ ולא משוי¹⁴.

6. או"ח שה"א. מקורות - רי"ף (כד א בדפיו). רמב"ם (הל' שבת כח). גאונים וראב"ד (הו"ד ברשב"א). ראבי"ה (שבת, ס' רי).

7. שהרי שנינו (נ"א ב') הסוס בשיר ואפילו הכי תניא (שם) שיוצא באפסור.

8. שהקשו, תפשוט (נטירותא יתירתא) ממתניתין דתנן ולובדקים בפרומביא, אע"ג דסגי לה באפסור. אלא לא הוי (כל כך) נטירותא יתירתא, ואורחיה נמי בהכי, ולא חשיב משוי.

9. או"ח שה"א (ע"פ דיוק ביאור הגר"א בדבריו, ס"ק ג). מקורות - רבינו ירוחם (נתיב יב, ח"י). רא"ש (ס' א). תוספות (ד"ה או). סמ"ג (לאוין ס' סה). ספר התרומה (הל' שבת ס' רלו, ד"ה פסק שמעינן).

10. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כ"א).

11. מקורות - רשב"א (ד"ה שאני פרה). ראבי"ה (מסכת שבת, ס' רי).

12. וכרוכין שהתיר רב הונא, מדובר דוקא ברצועה רפויה, שאם תברח הבהמה, אדם יכול להכניס ידו בין הכריכה לצוואר למשוך. ולרב הונא אינו נחשב משוי משום כך. ושמואל סבר כרוכין לא הוי נטירותא (כיוון שאין נמשכים בהם כל שעה), אלא צריך דווקא רצועה.

13. וכרוכין היינו שהרצועה סביב צווארה אינה לאחיזה, אלא לנוי. ורב הונא מתיר. ומיירי בנוי שדרך הבהמה לצאת בו בחול, ומשום כך נחשב מלבוש. וכתב הר"ן: והכי נמי מוכח לקמן (נ"ד ב') דלנוי הרגיל בחול שרי, דיהבינן טעמא למאי דתנן אין חמור יוצא בזוג אע"פ

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שה)

- א. בהמה יוצאת במה שמשתמרת בו, אבל אם אינה משתמרת בו אז הוי נטירותא ותרתא ביותר והוי משאוי. וכן כל דבר שהוא לנוי ולא לשמור, לא תצא בו. הילכך נאקה יוצאת בזממא דפרזלא, שהוא טבעת של ברזל ונוקב חוטמו ומכניסו בו, וחמרא לובא בפגא דפרזלא דהינו ברינ"ה (היינו פרומביא דלהלן, רסן של ברזל), והגמל באפסר שהוא קבישטר"ו, ופרד וחמור וסוס יוצאים באפסר או ברסן שהוא פרינ"ו, אבל לא בשניהם. ומתן לכרף חבל האפסר סביב צוארה ותצא בו. ומתן לטלטל האפסר ולתנו עליה, ובלבד שלא ישען עליה.
- ב. אם קשר חבל בפי הסוס, הרי זה משאוי לפי שאינו משתמר בו.
- ג. לצאת חמור בפרמביא (פי רסן של ברזל), אסור (שהוא נטירותא יתירתא).
- ד. כל בהמה שעסקיה רעים, אף על פי שאין בנות מינה צריכות לאותה שמירה והיא צריכה, מתן לצאת בה.
- ה. בעלי השיר כגון כלבים של צידים וחיות קטנות שיש להם כמין אצעה סביב צוארן, וטבעת קבועה בה ומכניסין בה רצועה ומושכין אותם בה, מתן שיצאו בשיר הפרוף על צוארן ויכולים למשכם בהם.

שהוא פקוק משום דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא. הא לאו הכי, שרי, אע"ג דלא מינטר ביה, וליכא אלא נוי בעלמא. וכ"כ המאירי בשם יש מפרשים (בתירוץ הסוגיות), שכל נוי הרגיל בחול, אף בשבת מותר.

14. ולענין הלכה, הטור (או"ח שה"א) כתב: ומותר לכרוך חבל האפסר סביב צווארה ותצא בו. והב"י הביא שתי הדעות. ובשו"ע פסק (או"ח שה"א) שכל דבר שהוא לנוי ולא לשימור לא תצא בו. ובסוף הסעיף פסק שמותר לכרוך חבל האפסר סביב צוארה ותצא בו, ולא פירט אי מיירי אפילו בכרוך בחוזק סביב צוארה, שאין אדם יכול להכניס ידיו בין אפסר לצואר שתהא נוח לימשך כשירצה, ואפילו הכי מותר משום שהוא לנוי, כרש"י והר"ן. וכן בסעיף יז, סתם שאסור לצאת ברצועה שבין קרני הפרה, בין אם היא לשימור בין אם היא לנוי. והב"ח הכריע לחומרא. והמשנ"ב (ס"ק יב) הביא דברי רש"י והר"ן המתירים ולאחר מכן כתב הכרעת הב"ח. מקורות - רשב"א והרב פור"ת (הו"ד בתוספות), תוספות (נ"ב א', ד"ה או יוצאין כרוכין). רבינו ירוחם (נתיב יב, ח"י). ר"ן (כד ב ברי"ף).